

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าจะพิจารณาจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียนแล้ว ก็คือการให้การศึกษาแก่คน^๑ และวิธีการที่จะกระทำให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายนั้นก็ต้องอาศัย หลักการบริหารและการนิเทศการศึกษา ซึ่งการบริหารและการนิเทศศึกษามีพฤติกรรมบางอย่างที่ซับซ้อนกัน การพิจารณาวิเคราะห์พฤติกรรมทั้งสองนี้ออกจากกันนั้นกระทำได้ยาก กล่าวคือ บางครั้งก็มีส่วนที่เหลื่อมล้ำ ซ้ำซ้อนกันอยู่เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การปฏิบัติอย่างเดียวกันอาจจะเรียกได้ว่าเป็นทั้งการนิเทศและการบริหาร สุดแต่ผู้ปฏิบัติจะมีเหตุผลหรือเจตนาไปทางใด^๒

ถึงอย่างไรก็ตาม การนิเทศการศึกษา ก็สามารถจะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่แน่ชัดได้ คือ การที่จะปรับปรุงการเรียน การสอนให้ดีขึ้น และการปรับปรุงการเรียนการสอนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลา^๓ ส่วนการบริหารนั้นเป็นภารกิจเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในการใช้อาคาร วัสดุอุปกรณ์ และการปฏิบัติงานภายใน^๔

---

^๑Benn Haris, Supervisory Behavior in Education (New Jersey: Prentic-Hall, Inc., 1965), P.7.

^๒ดร. วิจิตร วรุตบางตูล และคนอื่น ๆ , การนิเทศการศึกษา (สมุทรปราการ.- ชนิษฐการพิมพ์ , ๒๕๒๐) , หน้า ๒๕.

^๓สุจริต เพียรชอบ , "ครูใหญ่กับการนิเทศการศึกษา," สภาการศึกษา ๖ (กรกฎาคม ๒๕๑๔) : ๑๔.

^๔ดร. วิจิตร วรุตบางตูล และคนอื่น ๆ , การนิเทศการศึกษา, หน้า ๒๖.

การนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเรา เริ่มมีมาพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผน ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น การดูแล การควบคุม การตรวจตราการศึกษา ภายหลังได้วิวัฒนาการ เป็นการนิเทศการศึกษา^๑ แต่การนิเทศการศึกษายังมีคนเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่ง ซึ่งที่จริงแล้ว จะเป็นบุคคลใดก็ได้ที่จะทำการนิเทศ เพียงแต่ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเพิ่มพูนและปรับปรุงการเรียนการสอน ดังนั้นอาจจะเป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ เป็นต้น^๒

ในปัจจุบันศึกษานิเทศก์ทั่ว ๆ ไป และเฉพาะวิชาที่อยู่เป็นจำนวนพอสมควร แต่ก็ยังไม่มากเท่าที่ต้องการ เพราะฉะนั้นการนิเทศการศึกษา จึงเป็นหน้าที่และภาระอันสำคัญยิ่งของครูใหญ่ ไม่มีผู้ใดจะทำหน้าที่ได้ดีเท่า เพราะครูใหญ่จะใกล้ชิดกับครูมาก และทำงานนิเทศได้สะดวก เนื่องจากเป็นทั้งผู้บริหาร และนิเทศในขณะเดียวกัน^๓ แต่ผลการวิจัยของอุทัย สร้อยสุข ซึ่งตรงกับของ ซิบบิทท์ (Sibbitt)^๔ พบว่าอาจารย์ใหญ่ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยพื้นฐานในการจัดการนิเทศการศึกษา ไม่ได้สร้างความรับผิดชอบอย่างแท้จริง ในการเร่งให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการปรับปรุงการเรียนการสอน จึงน่าจะเน้นให้อาจารย์ใหญ่เห็นความจำเป็นของการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสูงขึ้น และการศึกษาที่ผู้นิเทศงานจะนิเทศงานไปประสบความสำเร็จได้นั้น มิใช่แต่จะมีความรู้ความสามารถในการนิเทศงานเท่านั้น แต่คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ก็มีความ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^๒ William H. Lucio and John D. McNeil, Supervision. A Synthesis of Thought and Action, 2d ed. (New York: McGraw-Hill Book Company, 1969), p. 25.

^๓ สุจริต เพียรชอบ, "ครูใหญ่กับการนิเทศการศึกษา," หน้า ๑๔.

^๔ อุทัย สร้อยสุข, "หน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษาของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ๒๓๑.

สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้หลักการนิเทศเลย การนิเทศเป็นงานที่ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่าย ดังนั้น ผู้นิเทศงานจะต้องปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี และยังคงต้องปรับปรุงตนเองในการปฏิบัติงานด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่ศึกษา สาขาวิชาและประเมินผลการศึกษา แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจเรื่องการนิเทศงานการศึกษา และสนใจในการสร้างแบบสำรวจการรายงานตนเองของผู้นิเทศงานการศึกษา เพื่อให้ผู้นิเทศโดยเฉพาะผู้นิเทศในระดับหัวหน้างาน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ - ผู้อำนวยการ และหัวหน้าหมวดวิชา ได้พิจารณาตรวจสอบวิเคราะห์ตนเอง ว่าพฤติกรรมของตนเองในการนิเทศงานการศึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คุณลักษณะในการนิเทศงานการศึกษาว่าเป็นอย่างไรเพื่อตรวจสอบจากเครื่องมือนี้

การสร้างแบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิเทศงานการศึกษา (Self - Report Inventory Concerning Educational Supervising Behavior) นี้ ยังไม่เคยมีผู้ใดสร้างมาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงหวังว่า การสร้างแบบสำรวจการรายงานครั้งนี้ เป็นเพียงขั้นเริ่มแรกในการสร้างเครื่องมือนี้เท่านั้น ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาต่อไปอีก

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างแบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมการนิเทศงานการศึกษาที่มีความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity) และความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) สูงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือได้

ขอบเขตของการสร้าง

๑. การสร้างแบบสำรวจการรายงานตนเองครั้งนี้ สร้างขึ้นเพื่อวัดพฤติกรรมทางด้านคุณลักษณะ (Trait) ของผู้นิเทศงานการศึกษาเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา

๒. แบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษานี้ ใช้กับ
 ผู้นิเทศงานการศึกษาในระดับหัวหน้าของหน่วยงาน ซึ่งได้แก่ อาจารย์ใหญ่ - ผู้อำนวยการ และ
 หัวหน้าหมวดวิชา

๓. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ - ผู้อำนวยการ และหัวหน้าหมวดวิชา ของโรงเรียน
 รัฐบาลส่วนกลาง ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. แบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษานี้ ใช้เฉพาะ
 ผู้นิเทศได้สำรวจตนเองเท่านั้น มิได้สร้างเพื่อให้ผู้อื่นนำไปประเมินผู้นิเทศ

๒. พฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษา เป็นตัวแปรที่สามารถวัดได้โดยใช้แบบสำรวจการ
 รายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษา

๓. แบบสำรวจการรายงานตนเองนี้ ใช้มาตราแบบเชิงเหตุผล (Rational Scale)
 และการตอบว่า "ใช่" และ "ไม่ใช่"

๔. การกำหนดคะแนนของแต่ละข้อกระทง ถ้าตอบถูกได้ ๑ คะแนน ถ้าตอบผิดได้
 ๐ คะแนน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

๑. ผู้นิเทศงานการศึกษา หมายถึง ครู - อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ และหัวหน้าหมวด
 วิชา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

๒. แบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษา หมายถึง
 แบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการยอมรับนับถือ ความร่วมมือ การให้โอกาส
 ได้ร่วมตัดสินใจ การใช้เหตุผล มีความใจกว้างในข้อขัดแย้งและข้อเสนอแนะ มีความสุภาพ รู้จัก
 ควบคุมตนเอง มีอารมณ์ขัน รู้จักประมาณตนเอง เป็นกันเองกับอาจารย์ รักษาความลับสัญญา มีขันติ
 เข้าใจธรรมชาติและเห็นอกเห็นใจคน ห่วงใยต่อสวัสดิภาพของอาจารย์ ใส่ใจในการปฏิบัติงาน มี
 ความกระตือรือร้น ช่างสังเกต และมีจุดมุ่งหมาย

๓. แบบสำรวจการรายงานตนเองหมายถึง แบบสำรวจการรายงานตนเองเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมกรณีเทศงานการศึกษาของผู้นิเทศงานการศึกษา

๔. หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง หัวหน้าหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย
ภาษาต่างประเทศ สังคมวิทยา และพลานามัย

๕. ค่าไข (Key) ของแต่ละข้อกระทง (Item) ผู้วิจัยได้นำวิธีการของเอ็ดเวิร์ดส์
(Edwards)^๑ เกี่ยวกับมาตราคุณค่าความปรารถนาทางสังคม (Social Desirability Scale
Value) มาประยุกต์ใช้ กล่าวคือ นำแบบสำรวจการรายงานตนเอง ไปให้ผู้ตัดสิน (Judge)
๑๐ คน ประเมินค่าบนมาตราคุณค่าความปรารถนาทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น ๑ - ๕ ระดับ แล้วนำมา
หาค่าเฉลี่ย มีขั้วมีเลขคณิต ถ้าได้ค่าเฉลี่ยมีขั้วมีเลขคณิตต่ำกว่าหรือเท่ากับ ๔.๕ ก็จะเป็นค่าไขว่า
"ไม่ใช่" และถ้าได้ค่าเฉลี่ยตัวกลางเลขคณิตสูงกว่าหรือเท่ากับ ๔.๕ ก็จะเป็นค่าไขว่า "ใช่"

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้ตอบ
แบบสำรวจการรายงานตนเอง อาจจะไม่ตรงตามความจริงหรือขาดความตั้งใจที่จะตอบ แบบ
สำรวจการรายงานตนเองนี้ ทั้งนี้เนื่องจากเป็น เรื่องส่วนตัวของผู้ตอบ และไม่เต็มใจที่จะตอบ แต่
อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามชี้แจงความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้ความอนุเคราะห์ และ
ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจรายงานตนเองครั้งนี้ จึงทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนบ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑Allen L. Edwards , The Measurement of Personality Traits by Scales
and Inventories (New York: Halt Rinehart and Winston, Inc., 1970),
p. 110.